

ภูมิปัญญาห้องถัน

2565

จัดทำโดย...ฝ่ายบริหารการศึกษา

เทศบาลตำบลทุ่งทอง อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ

คำนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราชการ 2560 มาตรา 57 รัฐต้อง (1) อนุรักษ์ พื้นฟูและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและจริยธรรมเพื่ออันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ และจัดให้มีพื้นที่สาธารณะ สำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วยภูมิปัญญาไทยจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ช่วยสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่นมั่นคงสร้างความภาคภูมิใจ และศักดิ์ศรีเกียรติภูมิ แก่คนไทยสามารถปรับประยุกต์หลักธรรมคำสอนทางศาสนาใช้กับชีวิตได้อย่างเหมาะสมสร้างความสมดุลระหว่างคนกับสังคม และธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน ช่วยเปลี่ยนแปลงปรับปรุงวิธีชีวิตของคนไทยให้เหมาะสมได้ตามยุคสมัยที่เปลี่ยนไป

ฝ่ายบริหารการศึกษา เทศบาลตำบลทุ่งทอง ได้เล็งเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงได้จัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นปราษฎ์ชาวบ้าน หรือปราษฎ์ท้องถิ่นเพื่อให้ข้อมูล ด้านศาสนา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราษฎ์ชาวบ้าน หรือปราษฎ์ท้องถิ่น เพื่อสืบสานและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญและมีประโยชน์ไว้ไม่ให้สูญหายไปจากชุมชน และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราษฎ์ชาวบ้านหรือปราษฎ์ท้องถิ่น เล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะในการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราษฎ์ชาวบ้าน หรือปราษฎ์ท้องถิ่น ต่อไป

ผู้อำนวยการศึกษา สำนักปลัด
เทศบาลตำบลทุ่งทอง

บทนำ
สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐาน
เทศบาลตำบลทุ่งทอง อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ

1. ที่ดิน

เทศบาลตำบลทุ่งทอง ตำบลบ้านเขว้า อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ อยู่ห่างจากตัวจังหวัดชัยภูมิเป็นระยะทาง 13 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งสิ้น 61.33 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 38,331.25 ไร่ หมู่บ้านซึ่งตั้งอยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลทุ่งทอง มีจำนวน 17 หมู่บ้าน

- หมู่ที่ 1 บ้านเขว้า (บางส่วน)
- หมู่ที่ 3 บ้านโนนหมา沃
- หมู่ที่ 4 บ้านคลองไผ่งาม
- หมู่ที่ 5 บ้านโนนตาด
- หมู่ที่ 6 บ้านต้อน
- หมู่ที่ 7 บ้านกุดฉวน
- หมู่ที่ 8 บ้านหนองโสมง
- หมู่ที่ 9 บ้านกุดໄไข่นุ่น
- หมู่ที่ 10 บ้านโนนโก
- หมู่ที่ 11 บ้านม่วง (บางส่วน)
- หมู่ที่ 12 บ้านอุดมผล (บางส่วน)
- หมู่ที่ 14 บ้านบูรพา (บางส่วน)
- หมู่ที่ 15 บ้านหนองอุดม
- หมู่ที่ 16 บ้านหนองแขม
- หมู่ที่ 17 บ้านต้อนอุดม
- หมู่ที่ 18 บ้านโนนส้มมอ
- หมู่ที่ 19 บ้านกุดฉวนอุดม

อาณาเขต

เทศบาลตำบลทุ่งทอง มีอาณาเขตติดต่อกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ใกล้เคียง ดังนี้
ทิศเหนือ ติดกับ องค์การบริหารส่วนตำบลโนนแดง อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ
ทิศตะวันออก ติดกับ เทศบาลตำบลชีล่อง และ เทศบาลตำบลลุ่มลำชี
ทิศใต้ ติดกับ เทศบาลตำบลลุ่มลำชี และ องค์การบริหารส่วนตำบลส้มปออย
ทิศตะวันตก ติดกับ องค์การบริหารส่วนตำบลโนนแดง และเทศบาลตำบลตลาดแร้ง

2. ด้านการเมือง/การปกครอง

เทศบาลตำบลทุ่งทอง มีการปกครองและบริหารราชการ เป็น 2 ส่วนคือ

1. การบริหารราชการส่วนภูมิภาค

ในเขตเทศบาลตำบลทุ่งทองประกอบด้วยหมู่บ้าน จำนวน 17 หมู่บ้าน ซึ่งแต่ละหมู่บ้านจะปกครองโดยมีผู้ใหญ่บ้าน

2. การบริหารราชการท้องถิ่น

เทศบาลตำบลทุ่งทองเป็นการบริหารส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วยข้าราชการ 2 ฝ่าย คือ ข้าราชการการเมือง และพนักงานเทศบาล

ข้าราชการการเมือง ประกอบด้วย ผู้บริหารท้องถิ่น และสภากเทศบาลตำบลทุ่งทองฝ่ายผู้บริหาร ท้องถิ่นประกอบ ด้วยนายกเทศมนตรีตำบลทุ่งทอง มาจากการเลือกตั้งของประชาชนโดยตรง จำนวน 1 คน รองนายกเทศมนตรีตำบลทุ่งทอง จำนวน 2 คน มาจากการแต่งตั้งของนายกเทศมนตรีตำบลทุ่งทอง เลขานุการนายกเทศมนตรีตำบลทุ่งทอง จำนวน 1 คน มาจากการแต่งตั้งของนายกเทศมนตรีตำบลทุ่งทอง และที่ปรึกษานายกเทศมนตรีตำบลทุ่งทอง จำนวน 1 คน มาจากการแต่งตั้งของนายกเทศมนตรีตำบลทุ่งทอง สภากเทศบาลตำบลทุ่งทองมาจากการเลือกตั้ง 2 เขต ๆ ละ 6 คน มีสมาชิกสภากเทศบาลตำบลทุ่งทองทั้งหมด รวม 12 คน

การเลือกตั้ง

พระราชนูญติการเลือกตั้งสมาชิกสภากเทศบาลตำบลทุ่งทอง หรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2562 เทศบาลตำบลทุ่งทอง มีการเลือกตั้งสมาชิกสภากเทศบาลตำบลทุ่งทอง และนายกเทศมนตรีตำบลทุ่งทอง ขึ้นในวันที่ 28 มีนาคม 2564 โดยมีผู้มาใช้สิทธิ์ ปรากฏตามรายละเอียด ดังนี้

1. การเลือกตั้งนายกเทศมนตรี โดยใช้เขตเทศบาลตำบลทุ่งทองเป็นเขตเลือกตั้ง มีผู้สมัครรับเลือกตั้ง ทั้งสิ้น 2 คน สามารถเลือกได้ 1 คน จำนวน ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งจำนวน 5,020 คน มีผู้มาใช้สิทธิ์ 3,840 คน คิดเป็นร้อยละ 76.49% บัตรเสียงจำนวน 125 บัตร คิดเป็นร้อยละ 2.49% บัตรไม่ประสงค์ลงคะแนน จำนวน 15 บัตร คิดเป็นร้อยละ 0.30%

2. การเลือกตั้งสมาชิกสภากเทศบาล แบ่งออกเป็น 2 เขต โดยถือเขต หมู่บ้านเป็นเขตเลือกตั้งเลือกได้เขตละ 6 คน เฉลี่ยผู้มาใช้สิทธิ์เลือกตั้งสมาชิกสภากเทศบาลตำบลทุ่งทอง ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งจำนวน 2,427 คน มีผู้มาใช้สิทธิ์ 1,890 คน คิดเป็นร้อยละ 77.87% บัตรเสียงจำนวน 46 บัตร คิดเป็นร้อยละ 1.89 % บัตรไม่ประสงค์ลงคะแนน จำนวน 10 บัตร คิดเป็นร้อยละ 0.41%

3. ประชากร

ประชาชนส่วนใหญ่เป็นคนไทยอีสาน ย้ายถิ่นฐานมาจากจังหวัดนครราชสีมาและจังหวัดใกล้เคียง ตั้งรกรากมาเป็นเวลานานมีภาษาอีสานเป็นภาษาท้องถิ่น ใช้ภาษาไทยเป็นภาษากลาง

ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนประชากร

จำนวนประชากรในเขตเทศบาลตำบลทุ่งทอง มีทั้งสิ้น 6,272 คน

แยกเป็นชาย 3,165 คน

แยกเป็นหญิง 3,107 คน

ที่มาจากการสำรวจสำมะโนประชากรประจำปี พ.ศ. 2560

รายงานสถิติประชากรและบ้าน ระดับตำบล ของตำบลทุ่งทอง

ข้อมูลวันที่ 3 สิงหาคม 2564

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

1. ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นคำที่มีความหมาย เช่นเดียวกับคำว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทยเป็นองค์ความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นซึ่งได้รับการถ่ายทอดจากผู้รู้หรือผู้มีประสบการณ์ซึ่งเรียกว่า ประญูชาบ้านหรือประญูท้องถิ่น ซึ่งมีผู้ให้คำจำกัดความของภูมิปัญญาท้องถิ่นในลักษณะต่าง ๆ กันดังนี้

ในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายภูมิปัญญา ไว้ว่า หมายถึง พื้นความรู้ความสามารถสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้อธิบายความหมายของภูมิปัญญา ดังนี้

“ภูมิปัญญาหมายถึง องค์ความรู้ ความสามารถและทักษะของคนไทยอันเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ เลือกสรร ปรุงแต่ง พัฒนา และถ่ายทอดสืบท่องกันมา เพื่อใช้แก่ปัญญา และพัฒนาวิชีวิตของคนไทยให้สมดุลกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับยุคสมัย”

กระทรวงศึกษาธิการได้อธิบายความหมายของภูมิปัญญา ไว้ว่า “ภูมิปัญญา หมายถึง ความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ในชีวิตของคนเราผ่านกระบวนการศึกษา สังเกตคิวเคราะห์จนเกิดปัญญา และตกผลึกมาเป็นองค์ความรู้ที่ประกอบกันขึ้นมาจากความรู้เฉพาะท้องถิ่น เรื่อง ความรู้ดังกล่าวไม่ได้แยกย่อยออกจากเป็นศาสตร์ เฉพาะสาขาวิชาต่าง ๆ อาจกล่าวไว้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นจัดเป็นพื้นฐานขององค์ความรู้สมัยใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดการ และการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของคนเรา ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นความรู้ที่มีอยู่ทั่วไปในสังคม ชุมชนและในการตัวของผู้รู้เอง หากมีการสืบค้นหาเพื่อศึกษา และนำมาใช้ก็จะเป็นรู้จักกันเกิดการยอมรับ ถ่ายทอด และพัฒนาไปสู่คนรุ่นใหม่ตามยุคตามสมัยได้”

สารานุกรมไทย สำหรับเยาวชน ฉบับกาญจนากิจเขต (เล่มที่ 23) ให้ความหมายไว้ว่า “ภูมิปัญญาไทย” (Thai Wisdom) หมายถึง ความรู้ ความสามารถ วิธีการ ผลงานที่ค้นคว้ารวบรวมและจัดเก็บเป็นความรู้โดยถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งมาสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง จนเกิดเป็นผลผลิตที่ดีงาม มีคุณค่า มีประโยชน์สามารถนำไปใช้แก้ไขปัญหาและพัฒนาชีวิตได้

สามารถ จันทร์สุรย์(2536) กล่าวว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นหมายถึงทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดได้เองที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหา เป็นสติปัญญา เป็นองค์ความรู้ทั้งหมดของชาวบ้านทั้งกว้าง ทั้งลึก ที่ชาวบ้านสามารถคิดเอง ทำเองโดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่แก้ปัญหาการดำเนินวิถีชีวิตในท้องถิ่นอย่างสมสมัยกรรมวิชาการ (2538) ให้ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่นว่า ความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ในชีวิตของคนเราผ่านกระบวนการศึกษา สังเกตคิวเคราะห์จนเกิดปัญญาและตกผลึกมาเป็นองค์ความรู้ที่ประกอบกันขึ้นมาจากความรู้เฉพาะท้องถิ่นเรื่อง ความรู้ดังกล่าวไม่ได้แยกย่อยออกจากเป็นศาสตร์เฉพาะสาขาวิชาต่าง ๆ อาจกล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นจัดเป็นพื้นฐานขององค์ความรู้สมัยใหม่ที่ช่วยในการเรียนรู้การแก้ปัญหาการจัดการและการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของคนเรา

รัตนะ บัวสนธ (2535) กล่าวว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง กระบวนการทัศน์ของบุคคลที่มีต่ออตนของต่อโลก และสิ่งแวดล้อม ซึ่งกระบวนการทัศน์ดังกล่าวจะมีมากฐานจากคำสอนทางศาสนา คติจารีต ประเพณี ที่ได้รับการถ่ายทอด สั่งสอนและปฏิบัติสืบเนื่องกันมาปรับปรุงเข้ากับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงแต่ละสมัย ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายเพื่อความสุขในส่วนที่เป็นชุมชน และปัจเจกบุคคล

ฉลาดชาย สมิตานนท (อ้างอิงถึงในพิธีรัฐ นครฯ ไฟ. 2537) ให้ความหมายว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ สติปัญญาอันเกิดจากการเรียนรู้สะสมอย่างต่อเนื่องของผู้คนในท้องถิ่นซึ่งได้ทำหน้าที่ชี้นำ ว่าการจะใช้ชีวิตอย่างยั่งยืนและการกับธรรมชาติรอบตัวนั้นทำอย่างไรซึ่งในที่สุด ภูมิปัญญาท้องถิ่นอาจถูก ยกระดับให้หมายถึงอุดมการณ์ของการใช้ชีวิตที่เรียบง่าย บนพื้นฐานของการไม่เบียดเบี้ยนสรรพสิ่งทั้งหลายทั้ง ปวงที่มีชีวิต สัตว์พืช และมนุษย์ด้วยตัวเองตลอดจนสิ่งไม่มีชีวิตรอบข้าง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (ม.ป.ป.) กล่าวถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยว่า เป็นองค์ ความรู้ความสามารถ และทักษะของคนไทยที่เกิดจากสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเลือกสรร เรียนรู้ ปruz แต่ แลและถ่ายทอดสืบท่อ กันมา เพื่อใช้แก่ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สมดุลกับสภาพแวดล้อม และเหมาะสมกับยุคสมัย

จากการความหมายดังกล่าว อาจสรุปว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึงองค์ความรู้หรือสิ่งที่สั่งสมกันมาตั้งแต่ อดีตซึ่งเป็นประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่น ซึ่งได้ผ่านการคิดค้นและปรับปรุง เปลี่ยนแปลง จนได้แนวทางที่เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพสังคม เป็นที่ยอมรับนับถือจากบุคคลทั่วไป ถือเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตที่ถ่ายทอดสืบท่อ กันมา

2. การกำหนดขอบข่ายของภูมิปัญญาท้องถิ่น

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ได้กำหนดฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อดำเนินการประเมิน ประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Local Performance Assessment: LPA) ดังนี้

1. ด้านเกษตรกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการกสิกรรม/การปลูกสัตว์/การประมง/การป่าไม้ เช่น การทำการเกษตรแบบสมพسان,เกษตรทฤษฎีใหม่ เป็นต้น

2. ด้านหัตถกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานฝีมือหรืองานช่างที่ทำด้วยมือและอุปกรณ์อย่างง่ายโดย ไม่ใช้เครื่องจักรเป็นองค์ประกอบหลักในการผลิต เช่น งานจักสาน,งานแกะหนังตะลุง,งานห่อผ้าด้วยมือ,งาน เย็บปักถักร้อย,การทำหัวโขน เป็นต้น

3. ด้านอุตสาหกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานที่ใช้ทุน แรงงาน และเครื่องจักรเป็นองค์ประกอบ หลักในการผลิต โดยมีเป้าหมายการผลิตสิ่งของจำนวนมากเพื่อการค้า และรวมถึงงานด้านการบริการ เช่น การ ทำเครื่องเรือนจากไม้แปรรูป,การแปรรูปสิ่งต่างๆ จากยางพารา เป็นต้น

4. ด้านการแพทย์ไทย คือภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการดูแลและรักษาสุขภาพแบบพื้นบ้าน เช่น การ หัตถเวชกรรมไทย , การใช้สมุนไพรในการรักษาโรค เป็นต้น

5. ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์ การพัฒนา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและ สิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน เช่น การบวชป่า , การสืบชะตาแม่น้ำ , การทำแนวปะรังเทียม , การ อนุรักษ์ป่าชายเลน เป็นต้น

6. ด้านศิลปกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะสาขาต่างๆ เช่น จิตกรรม , ประติมกรรม , นาฏศิลป์, ดนตรี, ทัศนศิลป์, ศิลป์, การละเล่นพื้นบ้านและการนันทนาการ

7. ด้านภาษาและวรรณกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ภาษาทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน

8. ด้านอื่นๆ เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านความเชื่อ ศาสนา ประเพณี พิธีกรรม อาหารพื้นบ้าน เป็นต้น

3. ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น

สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541) ได้จำแนกไว้รวม 10 สาขา คือ

1. สาขากেษตรกรรม หมายถึง ความสามารถในการผลิตและแปรรูปสินค้าทางการเกษตร กับเทคโนโลยี โดยการพัฒนาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคนสามารถพึ่งพาตนเองในสภาวะการณ์ต่าง ๆ ได้ เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน การแก้ปัญหา การเกษตร เป็นต้น

2. สาขาระบบท่องเที่ยวและหัตถกรรม (ด้านการผลิตและการบริโภค) หมายถึง การรับประยุกต์ใช้เทคโนโลยี สมัยใหม่ในการแปรรูปผลผลิตเพื่อชลอกร้านนำเข้าตลาด เพื่อแก้ปัญหาด้านการบริโภคอย่างปลอดภัย ประหยัดและเป็นธรรมอันเป็นกระบวนการให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจได้ตลอดทั้งการผลิตและการจัดจำหน่ายผลผลิตทางหัตถกรรม เช่น การรวมกลุ่มของกลุ่มโรงงานยางพารา กลุ่มหัตถกรรม และอื่น ๆ เป็นต้น

3. สาขาระบบท่องเที่ยว หมายถึง ความสามารถในการจัดการป้องกันและรักษาสุขภาพของคนในชุมชนได้โดยเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองทางด้านสุขภาพและอนามัยได้

4. สาขาระบบทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง ความสามารถเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งอนุรักษ์ การพัฒนา และใช้ประโยชน์จากคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน

5. สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน หมายถึง ความสามารถในด้านบริหารจัดการค้าสัมภาระและการบริการกองทุนและธุรกิจในชุมชน ทั้งที่เป็นเงินตราและโภคทรัพย์เพื่อเสริมชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชน

6. สาขาวัสดุการ หมายถึง ความสามารถในการจัดสวัสดิการในการประกันคุณภาพชีวิตของคนให้เกิดความ มั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

7. สาขศิลปกรรม หมายถึง ความสามารถในการผลิตผลงานทางด้านศิลปะ สาขาต่าง ๆ เช่น จิตกรรม ประดิษฐกรรม วรรณกรรม ทัศนศิลป์ คีตศิลป์ เป็นต้น

8. สาขาระบบการ หมายถึง ความสามารถในการบริหารการจัดการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ทั้งขององค์กร ชุมชน องค์กรทางสังคมอื่น ๆ ในสังคมไทย เช่น การจัดการองค์กรของกลุ่มแม่บ้านระบบผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชน เป็นต้น กรณีของการจัดการศึกษาเรียนรู้ นับได้ว่าเป็นภูมิปัญญาสาขาวิชาการจัดการที่มีความสำคัญ เพราะการจัดการศึกษาเรียนรู้ หมายถึงกระบวนการเรียนรู้พัฒนาและถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาไทยที่มีประสิทธิผล

9. สาขากษาและวรรณกรรม หมายถึง ความสามารถผลผลิตผลงานเกี่ยวกับด้านภาษา ทั้งภาษาถิ่น ภาษาโบราณ ภาษาไทย และการใช้ภาษา ตลอดทั้งด้านวรรณกรรมทุกประเภท

10. สาขากลศาสตร์และประพณ์ หมายถึง ความสามารถประยุกต์และปรับใช้หลักธรรมคำสอนทางศาสนาเชื่อ และประพณ์ดั้งเดิมที่มีคุณค่าให้เหมาะสมต่อการประพฤติปฏิบัติให้บังเกิดผลดีต่อบุคคลและสิ่งแวดล้อม เช่น การถ่ายทอดหลักศาสนา การบวชป่า การประยุกต์ ประพณ์ บัญญาราชทายข้าว เป็นต้น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น/ประชณ์ชาวบ้านเทศบาลตำบลทุ่งทอง

1. ด้านเกษตรกรรม

❖ ไร่นาสวนผสม ❖

❖ ชื่อ - สกุล ❖
นายทวี จารนัย

❖ ที่อยู่ ❖
บ้านเลขที่ 25 หมู่ที่ 15 บ้านหนองอุดม
ตำบลบ้านเขว้า อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ 36170

❖ องค์ความรู้ ❖

- การจัดทำไร่นาสวนผสมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- การจัดทำปุ๋ยหมักชีวภาพ

❖ ปลูกหม่อนผลสด ❖

❖ ชื่อกลุ่ม ❖
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้อน

❖ ที่อยู่ ❖
หมู่ที่ 6 บ้านต้อน
ตำบลบ้านเขว้า อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ 36170

❖ องค์ความรู้ ❖

- การปลูกหม่อนผลสดเพื่อจัดจำหน่าย
- การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม

❖ เลี้ยงไหม ❖

❖ ชื่อ - สกุล ❖

นางฉลอง แก่นชัยภูมิ

❖ ที่อยู่ ❖

บ้านเลขที่ 108 หมู่ที่ 6 บ้านต้อน

ตำบลบ้านเขว้า อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ

36170

❖ องค์ความรู้ ❖

- การเลี้ยงหนอนไหม

2. ด้านหัตถกรรม

❖ ผลิตผ้าไหม ❖

❖ ขี่อกลุ่ม ❖
ศูนย์เรียนรู้หม่อนไหมภูมิปัญญาไทยบ้านต้อน
❖ ที่อยู่ ❖
หมู่ที่ 6 บ้านต้อน
ตำบลบ้านเขว้า อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ 36170
❖ องค์ความรู้ ❖

- การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม
- การทอ ผลิต คิดค้นลายผ้าไหม
- ถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับผ้าไหม

นางกองจัน จำنجค์บุญ ประธานกลุ่ม

❖ ไม้กวาดทางมะพร้าว ❖

❖ ชื่อ - สกุล ❖

หลวงพ่อประจวบ

❖ ที่อยู่ ❖

วัดคลองสายบัว หมู่ที่ 3 บ้านโนนหมาوارอ

ตำบลบ้านเขว้า อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ

36170

❖ องค์ความรู้ ❖

- การจัดทำไม้กวาดทางมะพร้าว

❖ สาสนสุ่มไก่ ❖

❖ ชื่อ - สกุล ❖

นายเหลือง ย่างสุวรรณ

❖ ที่อยู่ ❖

บ้านเลขที่ 43/2 หมู่ที่ 4 บ้านคลองไผ่งาม

ตำบลบ้านเขว้า อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ

36170

❖ องค์ความรู้ ❖

- การจักสาสนสุ่มไก่

❖ ทอเสื่อ กก ❖

❖ ชื่อ - สกุล ❖

นางคำมี คำวงศ์

❖ ที่อยู่ ❖

บ้านเลขที่ 84/1 หมู่ที่ 5 บ้านโนนตาด

ตำบลบ้านเขว้า อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ

36170

❖ องค์ความรู้ ❖

- การทอเสื่อ กก

❖ ทอเสื่อ กก ❖

❖ ชื่อ - สกุล ❖

นางหนูพิน จำชัย

❖ ที่อยู่ ❖

บ้านเลขที่ 42 หมู่ที่ 5 บ้านโนนตาด

ตำบลบ้านเขว้า อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ

36170

❖ องค์ความรู้ ❖

- การทอเสื่อ กก

❖ สาบเข่ง ❖

❖ ชื่อ - สกุล ❖

นายเจียม จารนัย

❖ ที่อยู่ ❖

บ้านเลขที่ 28/1 หมู่ที่ 4 บ้านคลองไผ่งาม

ตำบลบ้านเขว้า อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดขัยภูมิ

36170

❖ องค์ความรู้ ❖

- การจักสาบเข่ง

❖ สาบตะกร้าไม้ไผ่ ❖

❖ ชื่อ - สกุล ❖

นานตึ้ง จ่าชัย

❖ ที่อยู่ ❖

หมู่ที่ 5 บ้านโนนตาด

ตำบลบ้านเขว้า อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดขัยภูมิ

36170

❖ องค์ความรู้ ❖

- การจักสาบตะกร้าจากไม้ไผ่

❖ سانสุ่มไก ❖

❖ ชื่อ – สกุล ❖

นายประดิษฐ์ ยวงศุวรรณ

❖ ที่อยู่ ❖

บ้านเลขที่ 65 หมู่ที่ 5 บ้านโนนตาด

ตำบลบ้านเขว้า อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ

36170

❖ องค์ความรู้ ❖

- การจักสารสุ่มไก

❖ สารไซ (อุปกรณ์จับปลา) ❖

❖ ชื่อ – สกุล ❖

นายกอง ไห้ชัยภูมิ

❖ ที่อยู่ ❖

บ้านเลขที่ 73/1 หมู่ที่ 6 บ้านต้อน

ตำบลบ้านเขว้า อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ

36170

❖ องค์ความรู้ ❖

- การจักสารไซ เช่น

❖ การทำขนมกังแตกโบราณ ❖

❖ ชื่อ - สกุล ❖

นางสำเนียง สมจิตร

❖ ที่อยู่ ❖

บ้านเลขที่ 76 หมู่ที่ 5 บ้านโนนตาด

ตำบลบ้านเขว้า อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ

36170

❖ องค์ความรู้ ❖

- การทำขนมถังแตกโบราณ

3. ด้านศาสตร์และประเพณี

❖ สุ่ขวัฒ ❖

❖ ชื่อ – สกุล ❖
นายจันทร์ บังสันเทียะ

❖ ที่อยู่ ❖
บ้านเลขที่ 73/1 หมู่ที่ 6 บ้านต้อน
ตำบลบ้านเขว้า อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ
36170

❖ องค์ความรู้ ❖
- สุ่ขวัฒ
- ดูดวง
- อัดกรอบพระ

4. ด้านศิลปกรรม

❖ กลองยา ❖

❖ ชื่อกลุ่ม ❖

วงกลองยา “ผู้เฒ่ามักม่วง” บ้านต้อน

❖ ที่อยู่ ❖

หมู่ที่ 6 บ้านต้อน
ตำบลบ้านเขว้า อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ 36170

❖ องค์ความรู้ ❖

- ศิลปะการแสดงดนตรีพื้นบ้าน
- รำกลองยา

5. ด้านการแพทย์ไทย

❖ อโรคยาสาล วัดป่ากุดชนวนอุดมพร ❖

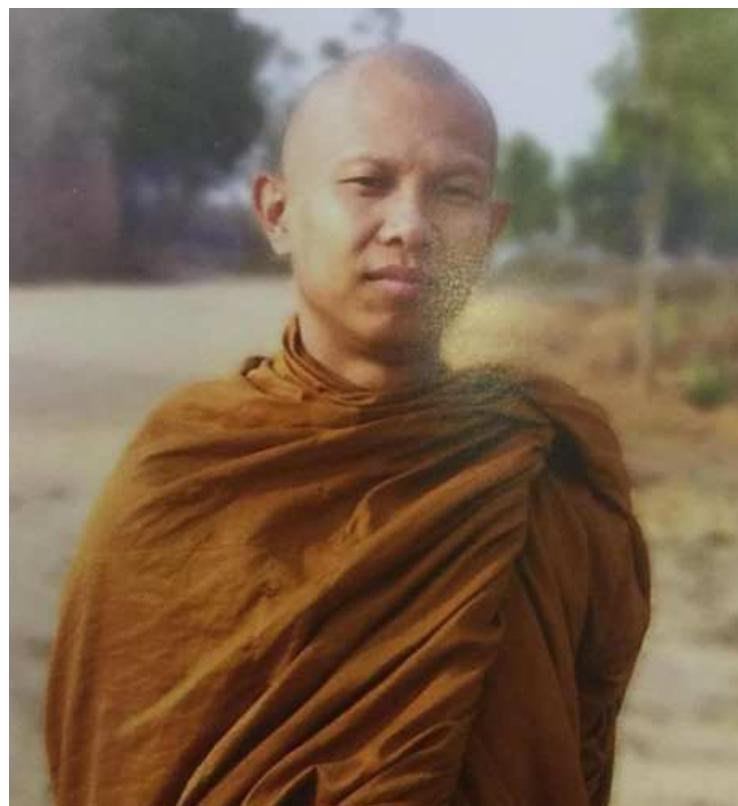

❖ ชื่อกลุ่ม ❖
อโรคยาสาล วัดป่ากุดชนวนอุดมพร

❖ ที่อยู่ ❖
วัดป่าบ้านกุดชนวนอุดมพร หมู่ที่ 19
ตำบลบ้านเขว้า อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ 36170

❖ องค์ความรู้ ❖

- สมุนไพร
- รักษาโรคด้วยแพทย์แผนไทย

พระราตรี อุปปלוณโน ผู้ก่อตั้งโครงการ